

Nr 202

Av herr **Jonsson m. fl.**, om *ändring av stämpelavgiften för lagfart i vissa fall.*

Under senare år har alltmer uppmärksammats de ofta allvarliga hinder för drivande av ett rationellt skogsbruk, som ligger däri att de till brukningsenheterna hörande skogsmarksinnehaven till stor del är spridda och har ur skogsbrukssynpunkt olämplig ägofigur. Dessa för vår skogsnärings ekonomiska utveckling besvärande olägenheter och det därav följande stora behovet av en förbättrad arrondering av skogsmarken har påtalats bl. a. i det av 1955 års skogsvårdsutredning avgivna betänkandet angående skogsvården å enskilda skogar. Vid 1959 års riksdagsbeslut angående intensifiering av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets och skogsbrukets områden underströks också angelägenheten av att omarronderingsverksamheten i skogsmarken påskyndas. I bl. a. detta syfte vidtogs för övrigt vissa organisatoriska åtgärder inom lantbruksorganisationen och lantmäteriväsendet. Vidare uttalade sig riksdagen för att förslag år 1960 borde framläggas till förenkling av handläggningen av ärenden rörande markbyten med bolag. Det må även erinras om att vid samma riksdag beslöts viss omläggning av skogsbeskattningen i avsikt att underlätta verksamheten med den yttre rationaliseringen.

Betydande förbättringar i fråga om skogsmarkens arrondering kan vinnas genom bytesverksamhet. Sådan verksamhet har också kommit till stånd i en växande omfattning. Nämnas må att exempelvis lantmäteriet hittills avslutat arronderingsbyten berörande storskogsbruket omfattande inte mindre än i runt tal 200 000 ha, varav omkring 175 000 ha avsett byten mellan olika storskogsbruk och återstoden byten mellan storskogsbruk och andra. Byten i arronderingsförbättrande syfte planeras f. n. beträffande mycket stora arealer, och tendensen synes vara att bytesverksamheten i framtiden kommer att i allt större utsträckning beröra det mindre skogsbruket.

Ifrågavarande arronderingsbyten kan ske antingen såsom ägouthyten enligt jorddelningslagen eller som s. k. avtalsbyten. Ägouthytesformen lider enligt nu gällande lagstiftning av den mycket ofta kännbara svagheten att svårigheter möter mot byten över gräns för jordregistersocken. Denna form är å andra sidan smidig genom att några åtgärder för reglering av lagfarts- och inteckningsförhållandena inte erfordras. Vid avtalsbyten är man däremot

inte bunden av den administrativa indelningen, vilket bör sammanställas med det förhållandet att skogsmarksbytena, om tillfredsställande sådana skall komma till stånd, mestadels bör ske utan hänsynstagande till sockengränserna. De på sistnämnda sätt bytta områdena måste emellertid särskilt överlätas, och en omläggning av in-teckningsförhållandena måste ske. I de fall avtalsbyte avser del av fastighet måste därtill fastighetsbildningsförrättning äga rum.

Båda de här nämnda formerna för bytesverksamhetens tekniska genomförande är enligt expertisen på området behövliga. Villkendera av dem som sett ur fastighetsteknisk synpunkt helst bör väljas lär vara beroende på sådana förhållanden i det enskilda bytesfallet som t. ex. fastighetsindelningens beskaffenhet. Parternas benägenhet att välja det ena eller andra förfarandet påverkas emellertid med nu rådande ordning tyvärr i väsentlig mån av andra faktorer, som hindrar en fullt ändamålsenlig lösning av arronderingsproblemen i berörda skogsmarker. En sådan faktor är, såsom redan antytts, det mera tungrodda administrativa förfarandet vid avtalsbyten. Det är därför tillfredsställande, att 1958 års jordlagsutredning på grundval av 1959 års riksdags förenämnda uttalande numera i delbetänkande framlagt förslag till förenklingar i förfarandet då bolag är part i dylikt byte. Vi utgår från att Kungl. Maj:t redan vid innevarande riksdags vårsession kommer att framlägga förslag i anledning av betänkandet. En annan och enligt vår mening för parterna än betydelsefullare faktor är de skillnader som föreligger i fråga om kostnaderna vid tillämpning av ifrågavarande båda bytesformer. Vid ägoutbytesformen ombesörjes i princip samtliga erforderliga åtgärder av lantmäteriet, och den enligt lantmäteritaxan härför utgående ersättningen överstiger inte 40 procent av lantmäteriets självkostnader. Avgift för lagfartsstämpel erlägges som nämnts ej. Vid avtalsbyten däremot får parterna i princip själva utföra och bekosta erforderliga förarbeten ävensom bestrida eventuella förrättningskostnader samt därutöver svara för lagfartskostnader och utgifter för omläggning av in-teckningsförhållandena. Särskilt bör uppmärksammas att i dessa fall stämpelavgift måste erläggas vid lagfart. Avgiften utgår för bolag med två procent av taxeringsvärdet och för enskilda med en procent av samma värde. Till belysande av storleksordningen av denna utgift kan nämnas, att den uppgives i allmänhet uppgå till ungefärligen samma kostnad per hektar som kostnaden för värderingen av skogen.

Det förhållandet att avgift för lagfartsstämpel utgår vid avtalsbyten men ej vid ägoutbyten medför en uppenbar benägenhet hos vederbörande parter att även i sådana fall, där det inte är motiverat ur synpunkterna om lämpligaste fastighetsbildning och, främst, på längre sikt fördelaktigaste skogsekonomiska planering, likväl välja sistnämnda bytesform. De national-ekonomiska nackdelarna härvidlag är iögonenfallande. Vidare måste ur statsfinansiell synpunkt beaktas dels att såsom förut sagts ersättningen vid

ägoutbytesformen endast utgår med 40 procent av statens självkostnader, dels att lantmäteriets arbetsbelastning ändock är av sådan storlek att betydande olägenheter härav uppkommer samt dels att statens inkomster av ifrågavarande stämpelavgifter kan beräknas under de senaste åren i genomsnitt ha uppgått till ca 250 000 kronor. Med hänsyn till den framträdande angelägenheten ur samhällsekonomisk synpunkt att den skogliga omarronderingsverksamheten intensifieras kan näppeligen tänkas en sådan lösning på det föreliggande problemet att parternas kostnader för ägoutbytesformen bringas upp i paritet med kostnaderna för avtalsbyten. Enda framkomliga vägen synes i stället vara att sänka kostnaderna för sistnämnda slag av byten genom borttagande av avgifter för lagfartsstämpel i fråga om fång som utgör led i byten av skogsmark. Det bör i sammanhanget betonas att det här ej är fråga om nyförvärv av mark och att bytesparternas tillgångar i skogsmark inte utökas.

1958 års jordlagsutredning liksom av denna utredning hörda representanter för skogsbruket har, med kraftigt understrykande av lagfartsstämpelns betydelse vid val av bytesform, uttalat att ett borttagande snarast möjligt av stämpelavgiften vid avtalsbyten skulle avsevärt underlätta och påskynda den arronderingsförbättrande verksamheten i skogen. Även i remissyttrandena över jordlagsutredningens delbetänkande har från flera håll betonats att befrielse från lagfartsstämpeln i här berörda fall är i hög grad angelägen. Några formliga förslag om dylikt slopande av stämpelavgiften har ej kunnat framläggas av jordlagsutredningen, enär utredningsdirektiven inte lämnat möjlighet därtill. Utredningen har i stället hänvisat till den genom särskild sakkunnig pågående översynen av lösen- och stämpelförordningarna.

Enligt vår mening är berörda fråga av så angelägen natur att förslag till borttagande av stämpelavgiften för lagfart vid avtalsbyten snarast bör föreläggas riksdagen. Vi vill utöver de förut anförda skälen härför framhålla att blotta vetskapen om att frågan är under prövning har en återhållande effekt på benägenheten att nu genomföra ytterligare avtalsbyten. Med hänsyn härtill anser vi det olyckligt om frågan ej upptages till slutligt avgörande förrän i samband med de övriga förslag till ändringar i lösen- och stämpelförordningarna som pågående översyn kan leda till. Sagda översyn berör en mängd områden och ett mycket stort antal statsmyndigheter, varför det efter erforderlig, säkerligen omfattande remissbehandling samt riksdagsbeslut kommer att dröja ännu ett antal år, innan vid översynen framkomna förslag kan träda i kraft. Några svårigheter att särbehandla spörsmålet om den här förordade jämkningen i stämpelförordningen torde, bl. a. med hänsyn till redan föreliggande material i ämnet, ej föreligga.

Med hänvisning till vad sålunda anförts anhåller vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till denna riksdags höstsession beträffande sådan

ändring vad gäller erläggande av stämpelavgift vid lagfart för fastighetsförvärv i anledning av markbyten att de i motionen främst åsyftade allmänt skogsekonomiska fördelarna uppnås.

Stockholm den 26 januari 1960

Jon. N. Jonsson

Erik Svedberg

Nils Theodor Larsson
i Hammarby

Nils B. Hansson

Einar Persson

Uno Hedström